

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra Hudební výchovy

Bakalářská práce

Roman Dragoun (monografie)

Vypracoval: Barbora Arnicanová
Vedoucí práce: Mgr. Martin Voříšek, Ph.D

České Budějovice 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum.

Podpis studenta

Anotace/ Abstract

Tématem práce je osobnost a hudební aktivity píseckého rodáka, rockového hudebníka a skladatele Romana Dragouna. Práce shrnuje základní biografické údaje a zaměří se především na Dragounovu hudební dráhu. K hlavním okruhům patří jeho působení v rockových skupinách (Progres 2, Futurum, Stromboli), spolupráce s významnými osobnostmi, účinkování v muzikálech, vlastní tvorba.

This bachelor thesis is focused on personality and musical activities of Roman Dragoun, who is a rock musician and composer. The thesis includes basic biographic information and it is focused mainly on Roman Dragoun's music career. Main issues of the thesis are his music activities in several rock bands (Progres 2, Futurum, Stromboli), cooperation with significant personalities, singing in musicals and his own work.

Poděkování

Děkuji pánům Romanu Dragounovi a Milanu Princovi za poskytnutí informací a doporučení velmi zajímavých časopiseckých článků k přečtení. Poděkování patří i mému vedoucímu práce, panu Mgr. Martinu Voříškovi, PhD., za poskytnutí cenných rad.

Obsah

Úvod.....	6
Historický kontext rockové hudby v Čechách.....	7
Počátky hudebního působení Romana Dragouna	11
Hudební skupiny Romana Dragouna	12
Progres 2	12
Futurum	15
Stromboli	18
Pavitram	20
T4	22
Sólové hudební působení Romana Dragouna	23
Stín mý krve	27
Slunci blíž	27
Otlučená srdce	28
Piano	30
Samota	32
Působení v muzikálech	33
Jesus Christ Superstar	33
Muzikál Apokalypsa.....	34
Závěr	35
ZDROJE	36

Úvod

O Romanu Dragounovi, rockovém zpěvákovi, skladateli a hráči na klávesové nástroje, bylo napsáno již nespočet článků týkajících se jeho hudební tvorby. Ovšem žádný z nich nedokumentuje hudební činnost Romana Dragouna jako celek. Proto jsem se rozhodla věnovat svou bakalářskou práci právě jeho osobnosti a zejména jeho hudební tvorbě. Hlavním cílem mé práce je shrnout základní biografické údaje hudebníka a zaměřit se na jeho hudební dráhu. Pozornost věnuji skupinám Progres 2, Futurum, Stromboli, Pavitram a T4, dále pak jeho sólovým deskám Stín mý krve, Slunci blíž, Otlučená srdce, Piano a Samota. V průběhu zmíním i biografické údaje autora v souvislosti s jeho hudební tvorbou.

Práci jsem si vybrala hlavně proto, že se zajímám o rockovou domácí i zahraniční hudbu a myslím, že v naší současné české hudbě máme stále co objevovat. I proto je mým tématem život a dílo Romana Dragouna, jehož hudba proniká hned do několika hudebních žánrů. Jsou jimi hlavně odnože rocku jako progresivní rock, jazz rock či art rock. Zároveň se ale věnuje i hudbě se swingovým nádechem. Protože většinu v práci zmiňované hudební tvorby můžeme řadit do rockového žánru, na úvod shrnu vznik tohoto hudebního směru v zahraničí i v Čechách.

Hlavními zdroji pro mou práci byly hlavně internetové články, webové stránky kapel a osobní rozhovory s Romanem Dragounem a Milanem Princem.

Historický kontext rockové hudby v Čechách

Rockový skladatel, klávesový hráč a zpěvák Roman Dragoun se narodil do doby, kdy rock začínal být v českých zemích velkou stylově žánrovou novinkou. Ve světě se stal jakousi formou vzpoury a ani české země nebyly výjimkou. U nás směřovaly nepokoje směrem k jednostranně vymáhané ideologii, která zapříčinila i dlouholetou izolaci např. od západní populární hudby.

Za vznikem rockového hudebního vyjadřování v polovině padesátých let stála touha po odlišnosti od běžných společenských konvencí, která se projevila hlavně u dospívající generace. Rock-and-roll, jak se nově vzniklý styl nazýval, se stal jakousi adaptací černošského Rythm&Blues. Původní harmonie se omezovala výhradně na dvanáctitaktové schéma blues, melodie byla výrazná a jednoduchá obsahující přehlednou rytmiku. Hlavní roli ve formování nového hudebního stylu sehrálo sebevyjádření a seberealizace, ale i celkový zvukový charakter, pro který byla význačná stoupající intenzita zvuku umožněná elektrickým zesílením nástrojů.¹

Mezi původní průkopníky rock-n-rollu se řadí například skupina Everly Brothers, kytarista a zpěvák Buddy Holly, i hudebníci černošské kultury Chuck Berry nebo Little Richard, díky kterým proběhla první syntéza R&B a popu a nový hudební žánr se natrvalo vryl lidem do paměti.

Označení rock se používá až od počátku let šedesátých, do té doby se používá označení rock-and-roll nebo R&R. Rock se stává jakýmsi manifestem pro mladé generace posluchačů a na začátku šedesátých let je rock stále ještě považován za přechodnou hudbu.

V Evropě se více používá termín beat nebo big beat. Klasický rock je také doplněn prvky z dalších hudebních žánrů, jako jsou folk, jazz apod. Ze sloučení takových žánrů potom vznikne folk rock, jazz rock, raga rock, classical rock apod.

¹ Kapitola čerpá z těchto publikací
POLEDŇÁK, Ivan, Igor WASSERBERGER a Antonín MATZNER. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby*. Praha: Supraphon.
KOTEK, Josef. *Dějiny české populární hudby a zpěvu*. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0634-6

Tématy hudba reflektuje životní styl autorů i vážné sociální problémy, jako drogy nebo hnutí hippies.

V Čechách po tom, co se v roce 1948 takřka neprodyšně uzavřely hranice, byla izolace od Západu veliká. Ale ani tato událost nedokázala zabránit pronikání rockové hudby do uší českých posluchačů. Ti se začali dozvídat o nové hudbě s útočným rytmem, odvázaným hrdelním zpěvem a nezvyklým nástrojovým obsazením dozvídat například skrze rozhlasové stanice. Velký ohlas měla hudba hlavně mezi dospívající mládeží, která se s ní velmi rychle ztotožnila. Rock se stal symbolem vzpoury proti podřizování se totalitnímu tlaku a generačního odlišení. Tato vlna s sebou nesla i spoustu vlastních nápodob rockové hudby, která měla být především co nejvíce odvázaná a zvláště nápadná. Díky tomu začalo docházet i k častým konfliktům se státní mocí a zásadami o kulturní politice.

Rock vstoupil do povědomí české mládeže i jako přitažlivá taneční hudba. Začíná se tančit nejen rock'n'roll, ale také twist, madison nebo jive. Hlavním a ne tolik provokativním vyjádřením ale stále zůstává stránka hudební, realizovaná vlastní tvorbou a expresivním zpěvem, melodickými nástroji a zdůrazněným rytmem. Hlavní inspirací se stal Elvis Presley, kterým se nechali do velké míry inspirovat například Jiří Suchý, nebo Pavel Sedláček, který se spolu s Mikym Volkem stal průkopníkem rock-n-rollu v Československu. Mezi další osobnosti, ze kterých čerpali čeští profesionální i amatérští hudebníci, byli i Little Richard nebo Bill Haley. Z anglických zástupců lze vybrat Shadows nebo Beatles. Díky nim se do tuzemských rockových kapel dostává klasické nástrojové obsazení v podobě sady bicích nástrojů a elektrifikovaných kytar, ke kterým se čas od času připojil klavír, trubka, saxofon a další hudební nástroje. Klasické kytary či bicí souprava byly často vylepšovány po vzoru nástrojů ze Západu. Tímto způsobem byly modifikovány například kytary, které byly opatřeny snímači, objevilo se ale také violoncello s gramofonovou přenoskou zapíchnutou do ozvučnice nástroje.²

Charakteristickým byl také citově vypjatý zpěv sólového zpěváka, který se zprvu mohl zdát jaksi ukřižovaný. Inspirace pro zpěváky pramenila hlavně z rockbluesového

² KOTEK, Josef. *Dějiny české populární hudby a zpěvu*. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0634-6.

cítění neškolených černošských zpěváků, odtud se vzalo i označení pro soul, zpěv, co tryská přímo z duše.

Stejně jako ve světě, v Čechách se situace neobešla bez problémů. Rocková hudba byla nezvykle hlučná, provokativní a proto se její interpreti často dostávali do konfliktů s různými kulturně politickými pracovníky, kteří neměli pro mladé hudebníky pochopení. Přijímání rocku mladými posluchači mělo i další negativní projevy, jako např. hromadné ničení sálů nebo výtržnictví. Stejně jako ostatní hudební žánry si rock prošel svým obdobím asimilace, které přecházelo z období provokace až do postupného přibližování k ostatní populární hudbě a vlivem ostatních prvků se začal v průběhu šedesátých let začleňovat i do kontextu české hudební kultury.³

Prvními rockovými kapelami v Čechách byli Sputnici, v obsazení s Tomislavem Vašíčkem či Petrem Jandou, FAPS Orchestra, kde působil Jiří Brabec nebo Pavel Bobek, nebo Crazy Boys, aneb skupina Mikiho Volka, který ve své tvorbě vycházel hlavně z Little Richarda.

K českému rocku se postupně přidal hlavně folk, který byl patrný především ve tvorbě skupiny Etc..., kterou tvořili Vladimír Mišík, Vladimír Padrůněk, František Franc, Jiří Jelínek, Jan Hrubý a hostující Emil Viklický.

Dalším významným stylem u nás se stal jazz rock, který spojoval jazzové prvky s těmi rockovými. V Čechách se tento styl probouzí v polovině sedmdesátých let a oživuje hudební dění okolo probouzejícího se rocku. Převážná část tuzemských muzikantů, jako byli Matadors, Framus či Atlantis, má k jazzu ve své tvorbě velmi blízko. Klíčovou jazz rockovou kapelou se stává pražská skupina Jazz Q v čele s pianistou Martinem Kratochvílem a saxofonistou a flétnistou Jiřím Stivínem. Jazz Q byli ovlivněni převážně hudbou Mahavishnu Orchestra, kterou vedl hudebník John McLaughlin, a ve své tvorbě používali především volný improvizovaný free jazz.

V tuto dobu nejsou na výsluní pouze Jazz Q, ale i Energit nebo Impuls. Objevuje se i Jazzová sekce Svazu hudebníků a s nimi pražské jazzové dny pořádané v Lucerně.

³ POLEDNĚK, Ivan, Igor WASSERBERGER a Antonín MATZNER. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby*. Praha: Supraphon.

Hvězdami těchto jazzových dní nebyl nikdo jiný než Jazz Q, Energit a Impuls, ale objevili se i Mahagon nebo Etc... .⁴

⁴ LINDAUR, Vojtěch a Ondřej KONRÁD. *Bigbít*. 2. vyd., (1. v nakl. Plus). V Praze: Plus, 2010. ISBN 978-80-259-0023-9.

Počátky hudebního působení Romana Dragouna

Roman Dragoun se narodil 8. dubna 1956 v Písku. Již jako malého ho přivedl k hudbě hlavně otec, akademický malíř František Roman Dragoun. V Písku po dva roky navštěvoval i Základní uměleckou školu, kde se učil hře na klavír. Odtud ho ale po čase vyhodili kvůli jeho údajné nezvladatelnosti. Roman Dragoun na piano nezavřel a od té doby se učil pouze doma tím, že si hrál pro sebe to, co chtěl. Právě zvuky klavíru, kláves a syntezátoru jsou dodnes základem jeho hudby.

V patnácti letech začíná hrát na kytaru, kterou mu koupil otec, ve skupině, která hrdě nesla název Monsters alias Dinosaurus. Její členové byli kromě Dragouna i Jiří Vopička a Jan Seidl. Dále hraje i v dalších hudebních formacích s Jaroslavem Korešem a Petrem "Bajnochem" Marešem. Z kytaristy Romana Dragouna se ale díky otci, který mu opatřil i klávesy, brzy stal varhaník a klávesista. Začal hrát i na bicí nástroje. V hudbě ho po celý svůj život podporoval hlavně otec. Ačkoliv on sám byl příznivcem spíše hudby vážné, vozil malému Romanovi rockové desky ze svých zahraničních cest. Jak říká sám Roman Dragoun, táta byl prostě rád, že hraje.

V osmnácti letech se přestěhoval do Brna, se kterým je spjata většina jeho života a hudební kariéry, včetně působení v kapelách Progres 2 a Futurum. Vznikají zde i jeho sólové desky *Stín mý krve*, *Slunci blíž*, *Otlučená srdce*, *Piano* a *Samota*.⁵

⁵ Osobní rozhovor s Romanem Dragounem

Hudební skupiny Romana Dragouna

Progres 2

Skupina Progres 2 prošla během let pestrým vývojem. Postupem času se z ní stala skutečná rocková legenda, která se proslavila i díky první české rockové opeře s názvem Dialog s Vesmírem.

Progres 2 začíná hrát roku 1968. Původními členy skupiny byli Pavel Váně, kytarista a zpěvák, Jan Sochor, hráč na klávesové nástroje, Zdeněk Kluka, hráč na bicí nástroje a Emanuel Sideridis, baskytarista. Skupina dostala název The Progres Organization. Kapela se stala velmi brzo populární. Hrála po vzoru velikánů jako Cream, The Beatles, Vanilla Fudge nebo tehdy vznikajících Pink Floyd.

The Progres Organization vydali desku *Barnodaj* v roce 1972, která byla tehdejším časopisem Melodie označena za Album roku 1972. O šest let později světlo světa spatřila i deska *Maugli*.⁶

V průběhu času došlo v sestavě skupiny ke změnám, i k ukončení v roce 1971. Následovalo období, kdy muzikanti skupiny působili v dalších hudebních formacích, jako byly např. Skupina Aleše Sigmunda nebo Collegium Musicum.⁷ Ke znovuzaložení skupiny došlo v roce 1977, kdy se sešel Zdeněk Kluka, Pavel Váně a Pavel Pelc. Přibrali k sobě mladého hráče na klávesové nástroje Daniela Forró a kytaristu Miloše Morávka. Progres 2 byl na světě.⁸

⁶ GRATIAS, Petr a Pavel VÁNĚ, 2014. *V erbu Progres: kompletní historie legendární artrockové kapely*. V Brně: Jota. ISBN 978-80-7462-540-4.

⁷ GRATIAS, Petr. *Brněnský deník.cz* [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: http://brnensky.denik.cz/kultura_region/pavel-vane-rocker-s-bigbitovou-identitou20090224.html

⁸ WEBGARDEN. *Rockmemories.cz*. [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: <http://rockmemories.cz/rock-memories/progres-2-aktivni>

V roce 1978 začala skupina pracovat na první československé rockové opeře *Dialog s vesmírem*. Ta byla rozsáhlým audiovizuálním projektem na sci-fi texty manažera Progres 2 Oskara Mana.⁹

Roku 1979 opouští Progres 2 Daniel Forró, klávesista, a po něm následuje roku 1981 Pavel Váně, kytarista a frontman kapely. Ten brzy založil kapelu Bronz, se kterou dává dohromady zhruba hodinový repertoár, aby skupina mohla koncertovat. Jedno z prvních vystoupení Bronzu proběhlo na minifestivalu v Kyjově, což znamenalo přímé setkání s Progresem 2 po tom, co Váně skupinu opustil.¹⁰

„Najednou jsem na tom kyjovském jevišti viděl ten rozdíl. Progres: perfektně zaběhaná parta techniků a skvělý zvukař, výborná a osvědčená aparatura a samozřejmě kapela, která po výměně jen jednoho muzikanta fungovala jako namazaný stroj.“ Píše Pavel Váně v knize *V erbu Progres*.

Kapelu Progres tentokrát posílil právě Roman Dragoun, který působil ve skupině Regenerace, a který nejenže nahradil klávesistu Daniela Forró, ale i zpěváka Váněho. Kapela zůstává i bez pátého člena nadále brněnskou jedničkou.

„S Romanem jsme se opatrně potkávali, občas jsem se mu snažil dát najevo, že není můj nepřítel, později mi vyprávěl, že to cítil podobně, ale holt, taková byla doba.“ uvádí Váně.

O změně seskupení v Progres píše i Ondřej Konrád a Vojtěch Lindaur ve své knize *Život v tahu, aneb, Třicet roků rocku..*, Progress 2 udělali ostrý řez, když je opustil Pavel Váně (protagonista *Dialogu s vesmírem*), a na jeho místo zpěváka přišel klávesista Roman Dragoun, který se výrazně představil v novém artrockovém programu Mauglí. Dravý a moderně cítící Dragoun byl pro kapelu velkou posilou a novou injekcí – objevil se tady rozhodně jeden z nejtalentovanějších rockových vokalistů naší historie, který ovšem naplno svoje schopnosti dosud nezúročil ani u Progressu, ani později u

⁹ TŮMA, Jaromír. *Český hudební slovník.cz* [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&action=record_detail&id=1000496

¹⁰ GRATIAS, Petr a Pavel VÁNĚ, 2014. *V erbu Progres: kompletní historie legendární artrockové kapely*. V Brně: Jota. ISBN 978-80-7462-540-4.

vlastního Futura. V každém případě jeho přínos Progressu počátkem osmdesátých let znamenal posun kapely k rockové říznosti, jakou Klukova partička potřebovala."¹¹

V té době kapela pokračovala v práci na novém projektu, který měl za hlavní téma Kiplingova Mauglího. Deska dostala název Třetí kniha džunglí. Na textech spolupracoval textař Vladimír Čort, který se kapele sám ozval. Moc se mu líbil Dialog s vesmírem, třetí album kapely, a rád by spolupracoval na něčem podobném. Po nějaké době se kapela i s Čortem postupně naladila na stejnou vlnu a nová deska mohla vzniknout.

V celém projektu nenajdeme klasické role jako v knize, Baghíru, Akélu, Balúa apod. Roman Dragoun sice představuje Mauglího, ale zároveň také představuje hlas přírody. Pokud dojde na nějaký dialog, je on sólistou, zatímco ostatní mu odpovídají jako hlasy džungle, světa nebo města.

Na albu *Třetí kniha džunglí* se nachází i píseň *Muž, který se podobá odvrácené straně Měsíce*, která se stala rockovou písní roku 1982.¹²

Přišly přehrávky u brněnské agentury, které zvládl Dragoun docela dobře, údajně proto, že přehrávky dělal jako zpěvák a tak tolik teorie, kterou museli zvládat instrumentalisté, nebylo, tvrdí Zdeněk Kluka. Dále vypráví příhodu s Dragounem z koncertního turné. „Vzpomínám si, že jsem jednou spal s Romanem na šňůře na pokoji. Na moji postel si odložil nějaké svoje věci a šel pryč. Já jsem si pak sedal na postel, ty jeho věci jsem přitom odsunul a chtěl mu je položit na jeho postel. Vypadl z toho pytlíček z trávou. Tak jsem náhodou objevil, že hulí, pamatuju si, že jsem z toho byl úplně v šoku, vůbec jsem to neznal a nepředpokládal. Ne že by s ním byl někdy nějaký problém, že by třeba hrál špatně, ale byl jsem z toho úplně vedle."¹³

Přišlo také nahrávání audiovizuálního pořadu v Polsku. Jak Zdeněk Kluka prohlásil, bylo tak, jak by to správně mělo být. Pořádná rocková show. Třetí kniha

¹¹ KONRÁD, Ondřej a Vojtěch LINDAUR. *Život v tahu, aneb, Třicet roků rocku*. Praha: Tvorba ve vydavatelství Delta, 1990. Tvorba uvádí.

¹² PRINC, Milan. *Roman Dragoun.cz*. [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: <https://www.romandragoun.cz/historie/>

¹³ GRATIAS, Petr a Pavel VÁNĚ, 2014. *V erbu Progres: kompletní historie legendární artrockové kapely*. V Brně: Jota. ISBN 978-80-7462-540-4.

džunglí měla své půlhodinové filmové zpracování. Vzniklo i pár dalších klipů. Pro Progres to bylo pravděpodobně nejlepší natáčení v celé jejich historii.

Při srovnání desek *Dialog s vesmírem* a *Třetí kniha džunglí* zmiňuje Kluka, že velký rozdíl byl hlavně ve zpěvákovi, kterým byl v tuto chvíli Roman Dragoun. Jeho hlas byl pro kapelu novou záležitostí a přinesl nové možnosti. Pavel Váně byl pro kapelu jistotou, kterou Roman Dragoun prozatím nebyl, ale princip novoty zafungoval znamenitě. Síla Romanova hlasu byla i ve schopnosti improvizovat při zkoušení, kterou Petr Váně tolik neměl a nedokázal se při zkouškách uvolnit. Kluka vypráví, jak kolikrát s Dragounem hráli sami dva, vymýšleli a improvizovali i několik hodin. Vše si nahrávali a spousta nápadů spontánního zpěvu Romana se dala následně použít. Jak sám Kluka tvrdí, tato Dragounova dovednost celou kapelu posouvala dopředu mílovými kroky.¹⁴

Tímto způsobem vzniká i většina Dragounovy tvorby. Hraním vyplňuje téměř všechny svůj volný čas. Improvizuje a vše si nahrává, aby mohl hudební myšlenky použít do nových písní.¹⁵

O působení v Progres 2 Dragoun vypráví jako o úžasné zkušenosti, která mu otevřela dveře do světa profesionálních kapel, majících bezvadný aparát, skvělé osvětlení a nádherné texty. S kapelou natočil CD *Třetí kniha džunglí*, dále pak živý koncert ke čtyřicátým narozeninám kapely.

S Progres 2 začíná Dragoun opět koncertovat roku 2007.

Futurum

Když se v 80. letech 20. století sešel v kapele Progres 2 Roman Dragoun s kytaristou Milošem Morávkem, začala díky nim vznikat hudba, která se pro hraní v Progres 2 nehodila ani stylem ani obsahem.¹⁶ K Dragounovi a Morávkovi se přidává

¹⁴ GRATIAS, Petr a Pavel VÁNĚ, 2014. *V erbu Progres: kompletní historie legendární artrockové kapely*. V Brně: Jota. ISBN 978-80-7462-540-4.

¹⁵ Osobní rozhovor s Romanem Dragounem

¹⁶ MORÁVEK, Miloš. *Bandzone.cz*. [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: <http://bandzone.cz/futurum?at=info>

kytarista Emil Kopřiva, do té doby působící ve skupině Synkopy, bubeník Jan Seidl ze skupiny bratří Seidlů a v roce 1983 vzniká nový projekt s názvem Futurum. Futurum proto, že kapela má v úmyslu hrát, novou, neotřelou, svěží hudbu budoucnosti.

Hudební vyjadřování Futura mělo být více improvizované a svobodnější na rozdíl od Progres 2, kde se hudba řídila propracovanými postupy a kde bylo vše vymyšleno do posledního tónu.

Začátky skupiny nebyly nejlehčí. Oba hudebníci museli dohrávat koncerty se svými starými kapelami a na zkoušení s Futurum nezbývalo tolik času. Časopis Melodie uvádí, že první deska vznikla právě proto pouze z improvizovaných hudebních myšlenek. Skupina tedy dala dohromady první nahrávky, které následně poskládala a sestříhala. Píše se rok 1984 a Futurum vydává album s názvem *Ostrov Země*.¹⁷

Volnou koncepcí desky se stala stručná historie planety Země, která se prolíná s vnímáním přirozeného a nadpřirozeného. Vlivy sci-fi a fantasy jsou zde jistě patrné. Album provází také další lyrické až snové obrazy. Najdeme zde písničky svižné a energické s nádechem funku, ale i písničky pomalejší, jemnější, provázené tóny zkreslené kytary. Nejenom zkreslená kytara, ale i texty se podílejí na celkovém fantasy dojmu. Jejich autorkou je brněnská básnířka Soňa Smetanová, původně vystudovaná právnička.

Album bylo natočeno roku 1984 v dubnu a hned týž rok bylo uvedeno na pulty prodejen, což bylo u takřka začínající kapely velmi brzy. Brzy s ním Futurum začali objíždět republiku a začali sklízet neobvyklý úspěch.¹⁸

V průběhu prvního roku působení kapely dochází ke změnám obsazení. K Futuru se přidává baskytarista Lubomír Eremiáš a saxofonista Leopold Dvořáček. Šest členů má skupina ale jen na chvíli. Brzy odchází zakládající člen Miloš Morávek, který se začal věnovat hardrockové kapele Kern.

Píše se rok 1986 a Futurum nahrává píseň *Soumrak* na LP desku *Rockový maraton*, na které se sešlo celkem 11 rockových skladeb té doby. Na textu písničky opět

¹⁷ BRUNOVSKÁ, Ivana. *Melodie*, 1986(11). Panorama.

¹⁸ MORÁVEK, Miloš. *Bandzone.cz* [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: <http://bandzone.cz/futurum?at=info>

spolupracuje Soňa Smetanová, pro tentokrát s Emilem Kopřivou. Píseň začíná dialogem kláves a saxofonu, který si můžeme poslechnout i v dalších částech skladby.

Další album dostalo název *Jedinečná šance* a bylo vydáno roku 1987, ačkoliv ho Futurum nahrálo už v roce 1986. Deska lehce opouští progresivní náměty starých písní a přichází téma citlivě se dotýkající života každého z nás, lidské existence na zemi. Hlas Romana Dragouna se lehce mění. Je zde jakoby procítěnější, vyzařuje tonální jistotu a melodičnost a sebejistě souzní s texty spirituálnější povahy. I díky němu dostává hudba na albu rockovější nádech, než doposud.

Texty má na „svědomí“ kromě Soni Smetanové také Milan Princ, Dragounův dlouholetý přítel a dvorní textař pocházející z Písku, a Romanův otec František Roman Dragoun, významný český malíř. Jejich textů užívá Roman Dragoun jak na albech Futura, tak na albech sólových.¹⁹

Textům přidává Roman Dragoun ještě další význam: „Myslím si, že by se muzika u nás mohla zvednout především textově. Nemá smysl, aby se jakákoliv kapela snažila za každou cenu konkurovat zahraničním, když si stejně každý po hudební stránce může poslechnout něco lepšího. A přitom české texty jsou často o ničem nebo zavádějí ke smutku. Muzikanti by měli začínat sami od sebe; hrát na co stačí. Znáám spoustu brněnských kapel, které by byly daleko lepší, kdyby slevily ze svých požadavků. Důležité je, aby muzikanti překonali první nesnáze a měli k sobě vzájemnou důvěru.“²⁰ Ta ve Futuru určitě nechyběla i díky Romanovi Dragounovi a Josefu Seidlovi, kteří spolu hráli v amatérských kapelách už od patnácti let a měli společné cítění a pojetí hudby.

„Muzikou bychom chtěli dát radost a naději do života. Zdá se mi, že příliš náročná, překomplikovaná muzika dneska lidi spíše odrazuje. Raději poslouchají to, čemu rozumí, co je pobaví a co jim dá chuť. Měla by to být muzika srozumitelná, ale taky by měla mít svojí váhu. Aby se nad sebou každý zamyslel, co v životě udělal. Aby si uvědomil, jak čas utíká, ale že má ještě šanci – jedinečnou šanci dávat lásku.“²¹

¹⁹MORÁVEK, Miloš. *Bandzone.cz* [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: <http://bandzone.cz/futurum?at=info>

²⁰ BRUNOVSKÁ, Ivana. *Melodie*, 1986(11). Panorama.

²¹ BRUNOVSKÁ, Ivana. *Melodie*, 1986(11). Panorama.

Po dokončení alba dochází ve Futuru k zásadním změnám obsazení. Odchází saxofonista Dvořáček, který už v kapele nemá takové využití a dochází pouze na nahrávání Dragounových skladeb *Moře, ty a nebe* a *Je čas*. Ani jedna ze skladeb nakonec nebyla vydána ani jako singl.

V roce 1988 odchází také baskytarista Eremiáš, zastupuje ho neméně dobrý Pavel Pelc. Začíná se připravovat materiál na třetí album. Existuje několik nahrávek, ale některé skladby vyšly až v reedici *Jedinečná šance* v roce 2009. Jde o *Tak jak, Svět kouře*, který je dodnes hrán jako úvodní skladba koncertů, a *Střílej*. Skladbu *Moře, ty a nebe* otextoval Libor Zikmund, ostatní skladby pocházejí z dílny Milana Prince.

Po té přichází nejzásadnější změna v kapele. Michal Pavlíček pozval Romana Dragouna a Jana Seidla do své skupiny Stromboli, jako náhradu za své spoluhráče, kteří emigrovali do zahraničí. Hudebníci tedy už nemohli dávat oběma kapelám energii stejnou měrou a museli se rozhodnout. Volba padla na Stromboli a Futurum se dočasně stává jejich předkapelou. Definitivní konec přichází v roce 1989.²²

S Futurem Roman Dragoun nahrál alba *Ostrov Země, Jedinečná šance* a opět záznam z živého koncertu k 25. výročí vzniku kapely. Skupina dodnes koncertuje.

Stromboli

Jedním ze zakládajících členů Stromboli byl Michal Pavlíček, který před Stromboli působil v kapele Pražský výběr společně s Michaelem Kocábem. V letech 1982 až 1983 došlo vzhledem ke společenským okolnostem k zákazu Pražského Výběru, který provokovala nejen svými koncerty, ale hlavně texty. Michal Pavlíček, kytarista a skladatel, nesl zákaz velmi špatně. Nadále ale pracoval s hudebníky Pražského výběru, Klaudiem Kryšpínem a Vladimírem Kulhánkem. Fanoušci očekávali, že se brzy objeví obnovený Pražský výběr. Kapela dokonce na konci roku 1985 absolvovala přehrávky pod názvem Výběr. Pavlíček se ale toho času zamiloval do nádherného hlasu zpěvačky Precedens Bány Basikové a napsal několik písní, které se jí

²² MORÁVEK, Miloš. *Bandzone.cz* [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: <http://bandzone.cz/futurum?at=info>

do jejího hlasového fondu přímo trefovaly. Nakonec ji oslovil, požádal o spolupráci a od února 1986 začala skupina vystupovat pod názvem Stromboli.²³

Tvorbu kapely Stromboli vystihl relativně komplikovaně Josef Vlček: „První fáze vývoje byla vedena úpornou Pavlíčkovou snahou uniknout z vlivů jazzrockové fúze, která ovlivnila jeho kytarovou hru koncem 70let, velmi brzy však pronikly do jeho tvorby prvky amerického pomp rocku a anglického black metalu, jež spojil se zkušenostmi ze své předchozí praxe do osobitého útvaru, který se vymyká běžnému heavy metalu muzikantským nadhledem, stylově je mu však příbuzný, a proto posluchačsky velmi přístupný. Skladby Stromboli jsou typické svým pompézním soundem, scatovými pasážemi ženského vokálu a rafinovaným stupňováním napětí v dlouhých instrumentálních polohách, při nichž skupina působí exaktickým dojmem.“

24

Michal Pavlíček již Stromboli popsal s větším emočním zaujetím: „Stromboli bylo takový uzavření do sebe, takovej ostrůvek, kterej v tý muzice najdeš, abys unikl...Byl to experiment, kde šlo o to vytvořit silný nálady se zpěvem Báry, který byly jak velmi citový, tak i velmi agresivní-byl to pokus s jinejma pěveckejma polohama, třeba s používáním techniky částečně operního zpěvu.“ Hudba Stromboli měla za účel povznést se hodně vysoko nad okolní problémy, aby se posluchač mohl jednoduše nechat unášet na křídlech tónů. Jak sám Pavlíček říká, ve Stromboli šlo velmi o citové záležitosti a povznášející hudbu.

V roce 1988 došlo k emigraci dvou hudebníků, Klaudia Kryšpína a Venduly Kašpárkové. Zanedlouho nabídl Pavlíček kapelní posty dvěma členům artrockového brněnského Futura, bubeníkovi Janu Seidlovi a Romanovi Dragounovi. Ti po přestupu do Stromboli své působení ve skupině Futurum ukončili.

Dragoun byl nadšený: "Všechno pak šlo hrozně rychle. Naše první vystoupení bylo na nějakém festivalu v Německu, kam léta letoucí nejezdil nikdo jiný než Olympic. My jsme

²³HRABALÍK, Petr. *Česká televize.cz.* [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/kapely/1678-stromboli>

²⁴ POLEDŇÁK, Ivan, Igor WASSERBERGER a Antonín MATZNER. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby.* Praha: Supraphon.

byli první změna. Vystoupení přenášel v přímém přenosu jak rozhlas, tak televize a mělo velikánský úspěch."²⁵

Ve Stromboli plnil Dragoun roli klávesového hráče a za dobu působení zpíval pouze jednu píseň ze svého vlastního repertoáru a to skladbu *Pár tónů a slov*. Tato píseň později získala své místo na stejnojmenné desce, kterou Dragoun nahrál se skupinou T4.

Po roce 1989 se skupina rozpadá a na své obnovení si musela počkat až do roku 2014, což bylo o 9 let později, než obnovení brněnského Futura.

Podle vlastních slov Dragouna byla velká čest hrát v této profesionální a pro něj téměř nejlepší české kapele té doby. Za dobu působení se Stromboli nahrál CD *Shutdown*.

Pavitram

Jako další hudební počiny Romana Dragouna, i kapela Pavitram je nerozlučně spjata s Brnem, kde v roce 1993 vznikla. Zakládajícím členem byl Robi Křupka, nynější frontman kapely, baskytaristou se stal Milan Hanák, též baskytarista a kapelník skupiny Titanic, zpěvákem Jiří Štěpánek a hráčem na klávesové nástroje Roman Dragoun, které též zastával pozici zpěváka. Styl kapely by se dal charakterizovat jako melodický hardrock s prvky dalších nejrůznějších stylů. Název pochází z Véd a znamená *Nejčišší* a označuje nejvyšší osobnost božství, Šrí Krišnu.

„V kapele hráli lidé rozdílných názorů a filosofí. Někteří s hnutím přímo sympatizovali, jiní se k němu stavěli neutrálně. Žili si svůj život, do kterého jsem jim nemluvil, a oni mi nemluvili do mého. Naše muzika je obyčejný bigbít o obyčejných věcech. I když se do ní můj pohled promítá, protože je to můj život a filosofie, kterou žiji. Kdo ale nebude chtít přijmout tu duchovní oblast, pořád si z ní může vzít právě ten obyčejný bigbít.”(Robi Křupka)²⁶

²⁵HRABALÍK, Petr. *Česká televize.cz*. [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/kapely/1678-stromboli>

²⁶KŘUPKA, Robi. *Pavitram Rock.cz*. [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: <http://pavitramrock.weebly.com/historie.html>

"Máme co dělat s hard rockem ze sedmdesátých let. Je to i v hlasu jinak vynikajícího a stylového Miroslava Hajšmana, samozřejmě i v důrazu na kytarovou polohu. Zvolnění přichází ve chvíli, kdy se na desce objeví hosté s doprovodnými nástroji. Pravda, dobrá polovina z nich zakotvila v rozhodující skladbě *Prabhupád*, skutečně nádherné a uklidňující kompozici, ovšem třeba jenom zvony v Nebezpečném chtíči nebo dechy v Červánkovém kolotoči mají velice silný emocionální náboj," napsal v recenzi na desku Jaroslav Špulák v rockovém týdeníku Big Beng!²⁷

První demosnímek skupiny pochází již z roku 1994. Můžeme na něm zaslechnout i hlasy zpěvaček jako je Jana Benetová nebo Blanka Šrůmová.

Desku začala kapela nahrávat už v roce 1996, ale vytouženého vydání se dočkala až v roce 1999. Rok před tím ale získává třetí místo v rozhlasové soutěži Fajn Rock Music 2 se skladbou *Prabhupád*. Předák kapely Robi Křupka píše, že celé album složil, když byl v chrámu Hare Krišna. Celá deska je hardrockového ladění. Drsné melodie jsou doplněny převážně duchovně založenými texty. Křest alba proběhl 11. září v Babicích u Rosic za účasti lidí, kteří s Křupkou od první chvíle spolupracovali. Byl to Roman Dragoun, Blanka Šrůmová a Dan Šustr. V době křtu desky však už Pavitram působil v sestavě Křupka, Petr Berki, hráč na klávesové nástroje, a zpěvák Miroslav Hajšman.

„Celá deska je o tom, že strašně dlouho trvá, než se člověk stane osvíceným a probudí se v něm duchovní láska.“ (Robi Křupka)²⁸

V roce 2002 dochází ve skupině k dalším zásadním změnám v obsazení kapely. Petra Berkiho nahrazuje pianista a trombonista Marek Mach, dále se připojuje baskytarista Petr Valášek, bubeník Miroslav Kejmar a kytarista Josef Císařovský. V roce 2004 ovšem kapela koncertuje bez Josefa Císařovského, ale se zaskakujícím Romanem Dragounem. Na vystoupení zazní mimo hitů Pavitram i největší Dragounovy hity z dob Progres 2, Futurum a jeho tehdejší tvorby.

²⁷KŘUPKA, Robi. *SMS.cz*. [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: <http://www.sms.cz/kapela/pavitram>

²⁸KŘUPKA, Robi. *SMS.cz*. [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: <http://www.sms.cz/kapela/pavitram>

V dalších letech kapela působila již bez Romana Dragouna. Mezi roky 2004 a 2006 koncertovala skupina Pavitram na společných koncertech s Romanem Dragounem, později se párkrát setkali na společných vystoupeních.

T4

Skupina vznikla v lednu 2002. Je často označovaná za tzv. Superskupinu a to díky tomu, že se v ní sešli čtyři hudebníci české rockové a bluesové scény. Mimo Romana Dragouna v T4 působí i baskytarista Vladimír Kulhánek, přezdívaný Guma, který působil ve formacích jako Stromboli, Krausberry, Etc... nebo Flamengo.²⁹ Druhým kytaristou a zpěvákem je Stanislav Kubeš, přezdívaný Klásek, který byl též dlouholetým členem kapely Etc... Vladimíra Mišíka, ale i skupiny Františka Ringo Čecha nebo SLS Leška Semelky.³⁰ Posledním členem je bubeník Martin Kopriva. Tohoto nejmladšího člena T4 můžeme znát již z Vítkova kvarteta nebo ze skupiny Veteráni studené války.³¹

Skupina se vydala rockovým směrem a výsledkem je nezaměnitelný styl originálních a melodických skladeb v podání zkušených instrumentalistů. Repertoár kapely tvoří výhradně jejich původní melodie, na kterých se autorsky podílí všichni členové. Přichází i změna co se textařů týče. V písničkách T4 najdeme texty českého herce, moderátora, hudebního skladatele a písničkáře Marka Ebena.³² Ten skvěle doplňuje melodie T4 svými smutnými, ale osobitým humorem nabitými texty. Hlavním textařem kapely je ovšem Princ, který svou nápaditou básnickou tvorbou dokonale doplňuje projev Romana Dragouna.³³ I on o svých textech říká, že jsou převážně smutného charakteru, ačkoliv on sám se považuje za veselého člověka.³⁴ V neposlední řadě stojí za zmínku spolupráce s textařkou Soňou Smetanovou, autorkou textů například pro kapelu Synkopy.

²⁹ Tiscali Media a.s *Osobnosti.cz*. [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: <http://www.osobnosti.cz/vladimir-guma-kulhanek.php>

³⁰ KUČERA ML., Ilja. *Muzikus.cz*. [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: <http://www.muzikus.cz/pro-muzikanty-clanky/Stanislav-Kubes-S-prsty-na-hmatniku-a-ocima-na-obloze~26~kveten~2003/>

³¹ Tiscali Media a.s *Osobnosti.cz*. [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: <http://www.osobnosti.cz/martin-kopriva.php>

³² Tiscali Media a.s *Osobnosti.cz*. [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: <http://www.osobnosti.cz/marek-eben.php>

³³ T4. *T4rock.cz* [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: <http://www.t4rock.cz/profil>

³⁴ Osobní rozhovor s Milanem Princem

T4 vydali v roce 2005 album *Pár tónů a slov*, což je album řadící se na pomezí rocku, blues a jazzu.³⁵

Milanc Princ dodává, že právě T4 je ten důvod, proč tvorba Romana Dragouna hudebně připomíná Stinga. Dokazuje to na písni *Kaleidoskop*, která byla nahrána v roce 2005, a která se harmonicky podobá právě Stingově tvorbě. Na písni s Dragounem spolupracoval i Vladimír Kulhánek, baskytarista Stromboli nebo Etc...³⁶

Sólové hudební působení Romana Dragouna

Nové desky vzniknou vždy, když se nahromadí větší množství materiálu. Dragoun sám nebo s kolegy nahrají přibližně dvacet pět písní, ze kterých se vybere dvanáct na finální podobu desky. Jak sám říká, čím více, tím lépe.

Materiál na Dragounovy desky vzniká většinou po delší časový úsek. Dříve skládal sám doma, nahrával na kazetový přehrávač, později i na walkman a přes nahrávací zařízení vytvářel různé hudební mixy a skládal písně. Dnes skládá tzv. do šuplíku, nový materiál si zakládá do počítače, kde zůstane po nějakou dobu uložen. Za nějaký čas, většinou za rok nebo dva, si uložené hudební nápady poslechne a dokončí. Pak se teprve rozhoduje, zdali si desku nahraje sám, či si k tvorbě přizve nějaké další muzikanty. Takto vytvořená hudba má často jazzové aranže, některé skladby jsou ale i rockovějšího charakteru.

Co se instrumentální stránky týče, objevují se nástroje typické pro bigbítovou skupinu, ale na sólových deskách si vystačí také jen se zvuky klavíru. K nahrávání i k následné živé produkci hudby používá klávesy značky Yamaha nebo Korg, ale pokud to jen trochu jde, hraje na klasické piano, jehož zvuk se mu líbí nejvíce.

³⁵T4. *Bandzone.cz* [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: <http://bandzone.cz/t4?at=info>

³⁶ Osobní rozhovor s Milanem Princem

Nástrojů ale ovládá hned několik. Jako mladý začínal jako kytarista, ale zvuky piana se mu později staly bližšími. I jeho hlas se stal dalším silným elementem v improvizacích kapel, ale i při koncertech. Nápaditost, která prýští i z těchto nahodilých melodií, je poznat jak v jeho sólových skladbách, tak i v písních pro kapely, kterých byl nebo je součástí.

Do Dragounovy tvorby pronikly i básně Romanova otce, Františka Dragouna. Mezi tyto básně patří *Kronikář*, což byla báseň napsaná jako oslava svobody po pádu komunistického režimu v roce 1989. Dále pak píseň *Zdroj, Tvůj život* či *Nic a všechno*. Na konkrétních písních s ním ale František Dragoun nespolupracoval, pouze mu báseň věnoval a Roman Dragoun ji pak časem zhudebnil.

Jeho hlavním textařem se ale stal písecký básník Milan Princ, se kterým se zná již 40 let a který pro něj napsal již kolem osmdesátky textů. Jeho služby využily například zpěvačky Aneta Langerová nebo Helena Vondráčková, skupiny Dormozvon či Model. Studoval obor "Tvorba textu a scénáře" na Konzervatoři Jaroslava Ježka. Textováním se ale neživí, ani se nepovažuje za textaře. Je pouze básníkem na volné noze, který skládá texty na melodie, které ho nějakým způsobem zaujmou.³⁷

Seznámili se díky písecké kapele Primátor Dittrich, kterou Princ založil v patnácti letech společně s Martinem Vokrojem. Princ se sám hudbě věnoval, ale neměl odvalu se angažovat v kapele jako zpěvák či instrumentalista. To byl důvod, proč se začal věnovat textování. Roku 1981 měla skupina koncert nedaleko Českých Budějovic a jako host jim hrál právě Roman Dragoun. Po vystoupení se dali do řeči a Dragoun se zmínil, že se mu texty skupiny Primátor Dittrich velice líbí, proto by byl rád, aby mu Milan Princ napsal taky nějaké. Spolupráce byla na světě.

Jak čas plynul, stala se z Dragouna a Prince dokonalá skladatelská dvojice. Dragoun sám tvrdí, že texty si sám nikdy nepíše, protože, dle svých slov, čte málo poezie a je obklopen lidmi, kteří pro psaní mají obrovský talent. Princ zase přiznává, že melodie, které kdy složil, by se daly spočítat na prstech jedné ruky. Dohromady spolu písní vytvořili již přes osmdesát.

³⁷ Osobní rozhovor s Milanem Princem

Jejich spolupráce funguje na vzájemné toleranci. Dragoun vytvoří melodii a hudební podklad, Princ poté napíše takový text, aby frázově seděl do rytmu písně. Možný je ale i opačný způsob, kdy Princ složí báseň, kterou následně zašle Dragounovi. Ten si ji uchová, dokud pro ni nesloží tu správnou melodii. Sám Princ říká, že Dragounovi píše často tzv. na tělo. Protože se znají již tolik let a hodně spolu prožili, vznikají texty vyprávějící o společných zážitcích obou autorů. Další skladby jsou nostalgické. Věnují se dávným láskám, či náhledům na život, jaký byl a jaký bude. Odráží pohled člověka, který podle Princových slov vidí až na samotný horizont své existence a smiřuje se s tím, co přijde. Texty také popisují vděčnost a pokoru, s jakou je jakýsi osud přijímán.

Že je Roman Dragoun velmi plodný autor, ukazuje Princ na faktu, že každý měsíc mu chodí nové a nové Dragounovy melodie, které se Princ snaží v co nejkratším čase otextovat. V posledních letech se ale více osvědčil opačný proces, tj. Princ napíše text, který Dragoun následně zhudební. Doba trvání tvorby textu záleží i na tom, jak je pro Prince melodie chytlavá či líbivá. Sám přiznává, že pokud je hudební podklad zdařilý, může být text k němu hotový v řádu desítek minut. Zvykem ale bývá spíše delší doba tvorby a to několik týdnů či měsíců. Spolupráce je ale podle obou spoluautorů vždy povedená. Dokazuje to i sám Dragoun slovy, že díky letité známosti a citlivosti k emocím toho druhého dokáže Princ vždy správně vyčíst příběh z Dragounovy hudební myšlenky. Pro oba je též důležité vyjádřit názor či myšlenku a stát si za ní.

Pohled Milana Prince na tvorbu let minulých je ale spíše sebekritický. "S odstupem času bych nejlépe napsal z osmdesáti procent texty nové, nebo trochu jiné. V danou chvíli se nechávám moc unést a zpětně si uvědomuji, že bych o tom měl více přemýšlet. A když člověk stárne, vše se přesouvá do jakéhosi smířlivého a všeobjímajícího tónu, do duchovna. A čím je člověk starší, tím více je to znát. Bylo to znát vždycky, ale u písní z posledních deseti let je to nejjasnější." podotýká.³⁸

Princ sám tvrdí, že v průběhu let chtěl již několikrát textařskou spolupráci s Dragounem ukončit nebo alespoň omezit. Hlavním důvodem bylo přesvědčení, že nový autor textů by skladby osvěžil, přinesl nové, pestřejší prvky a písně by nebyly tak

³⁸ Osobní rozhovor s Milanem Princem

jednotvárné. I přes to ale neustále tvoří nové skladby a kromě Prince se na textech v současnosti podílí i Soňa Smetanová.

Mezi největší Dragounovy inspirace patří víra v Boha, kterou je naplněna velká část jeho písní, dále také příroda a umění. Sám Dragoun má rád jízdu na kole, navštěvování hradů a zámků, umělecké výstavy a architekturu.

„V přírodě je úžasný řád, mám rád západy a východy Slunce, nebo vylezu na nějaký kopec.“³⁹

Písecký zpěvák a klávesista ze všeho nejraději koncertuje, improvizuje a tvoří spontánní melodie během hraní. Díky tomu i samotné skladby nabývají nejrůznějších podob, snad by se i dalo říci, že s každým koncertem přijde nová verze hrané písně. Žádná z podob není nikdy definitivní, ani poté, co se finální verze skladby usadí na některé z Dragounových desek. Proto nemá moc rád práci ve studiu, která jakoby pro něj byla příliš svazující.

Jeho hudba je často srovnávána s tvorbou Stinga, Stevieho Wondera nebo Phila Collinse. On sám tvrdí, že všichni tito hudebníci tvoří překrásnou hudbu a dodnes je poslouchá. Dříve měl rád i Beatles, Rolling Stones, Deep Purple nebo Led Zeppelin, dnes ale poslouchá převážně jazz, který mu učaroval. Mezi jeho oblíbence patří Chick Corea, Pat Metheny nebo Herbie Hancock.

Roman Dragoun se svými očima vidí jako hudebník, který rád improvizuje a hraje s ostatními hudebníky, rád hudbu vymýšlí a zpívá. Svou hudbou chce rozdávat lidem radost a naději, přesvědčit posluchače o existenci Boha, který všechny a vše miluje.⁴⁰

Skladby z jeho sólových desek může posluchač slyšet hlavně na koncertech Romana Dragouna společně s kapelou His Angels, se kterou v roce 2015 natočil desku *Andělé ve Studiu Sono*.

³⁹ Osobní rozhovor s Romanem Dragounem

⁴⁰ Osobní rozhovor s Romanem Dragounem

Stín mý krve

První sólové album natočil Roman Dragoun v roce 1996. *Stín mý krve* je deska, kterou produkoval kytarista Michal Pavlíček. Podílela se na ní řada dalších hudebních osobností, jako např. Karel Růžička Jr., saxofonista již přes 10 let žijící v New Yorku, Roman Pokorný, český jazzový kytarista, Jan Seidl, bubeník známý hlavně díky kapelám Futurum a Stromboli. Píseň *Ostnatej drát* si s Romanem Dragounem nazpívala Zuzana Michnová. Na desce se podílel i Romanův syn David a jeho kapela.⁴¹

Nachází se zde i píseň *Kronikář*. Je jednou z mnoha písní, pro něž text napsal Romanův otec František Dragoun.

„Bůh je ve všem, všude, lidé ho hledají a přitom neví, že je to jejich život. Texty se mi zpívají skvěle, protože vím, že na lidi působí. Třeba za mnou přijde šedesátiletý chlap jak hora, tečou mu slzy a děkuje mi. Tatínkovy texty jsou hodně emocionální a já jim věřím, což je z toho znát.“ odpovídá Roman Dragoun na otázku, co je pro něj podstatným poselstvím z tatínkových textů.⁴²

Slunci blíž

Slunci blíž je deska, která pochází z přelomu tisíciletí, aneb z roku 2000. Deska vznikla ve chvíli, kdy měl Dragoun "plný šuplík" materiálu pro její uskutečnění.

Nacházejí se zde hlavně písně autorské dvojice Dragoun-Princ. K poslechu je zde ale i píseň *Juliet* brněnské básnířky Soni Smetanové, nebo *Nic a všecko* Františka Dragouna.

Název desky i písně *Slunci blíž* opět evokuje věčné téma Dragounových desek, víru, kterou nalezneme i v dalších skladbách, jako jsou *Vesmír* nebo *Důvěřuj*.

⁴¹ Osobní rozhovor s Romanem Dragounem

⁴² KOBLENC, Václav. *Strakonický deník.cz*. [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: http://strakonicky.denik.cz/kultura_region/roman-dragoun-tata-udelal-uzasnou-kresbu-za-ctvrthodiny-20130226.html

Otlučená srdce

Po devíti letech od vydání desky Slunci blíž vydává Roman Dragoun nové album s názvem *Otlučená srdce*, které vznikalo mezi lety 2006 a 2009. Najdeme na něm sedmnáct skladeb ve směsi stylů funku, rocku a soft jazzu. Součástí desky jsou i záznamy vystoupení Romana Dragouna s dalšími známými osobnostmi, jako jsou Dan Bárta, Matěj Ruppert nebo Roman Holý. Název alba *Otlučená srdce* je odvozen od názvu titulní skladby.

„Jsem velmi rád, že po třech letech trpělivé práce se podařilo vytvořit 'barevnou' desku, zachycující i takové hudební polohy, ve kterých mě možná lidé zatím neznali,“ uvedl Roman Dragoun. „Není to veselé album, protože se do něho promítla smrt obou mých rodičů.“

Devět let, což je doba, po kterou museli fanoušci čekat na novou desku, vysvětluje Roman Dragoun tím, že její hudba je nadčasová a nepodléhá žádným módním hudebním trendům. Proto doba tvorby musela být delší. Princ dodává, že dlouhá doba vzniku s sebou nese větší množství hudebních vychytávek, promyšlenost a propracovanost.

„Nové album znamená v mém hudebním vyjadřování posun směrem k většímu žánrovému rozkročení, jehož spojovacím tématem je překonávání těžkých chvil a hledání naděje,“ podotkl Dragoun.

Na albu najdeme i píseň *Že tvých vlasů v ní se dotýkám*, kterou již nahrála skupina Progres 2 v roce 1981 v rámci singlu *Člověk stroj*. Najdeme ji i na další desce Romana Dragouna *Piano*.

Písně desky nám ukazují dvě pevně spjaté roviny Dragounových skladeb. První vyjadřuje aranžérskou dovednost, melodickou fantazii a nápaditou kompozici. Druhá vypráví příběhy stavěné na emocionálních základech, rovnováze života a hledání skutečných hodnot. Tyto elementy jsou patrné například v písních *Poslední láska* z alba *Otlučená srdce* a *Poslední ráno*, která se nachází na desce *Piano*. Podle slov Milana

Prince jsou tyto písně jistým smířením s tím, co přijde, a zároveň konstatují fakt, že každý okamžik v životě člověka může být tím posledním.⁴³

Říká se, že Dragoun jistým způsobem inklinuje ke klasickému jazzu, který je vyjádřen například v písních *Sami* nebo *Na miskách vah* kontrabasem, pianem, saxofonem a čistě akustickou rytmikou. Navozují velmi intimní atmosféru, která poukazuje na Dragounovo nelehké období po ztrátě obou rodičů.

Co se textů týče, na albu se objeví i nově přepracovaná píseň *Lák*, jejíž autorem je původně Romanův otec, František Dragoun. Text je nově přepracovaný Milanem Princem a dostává zcela neobvyklou melodii. Další z textů napsala například Soňa Smetanová, která se před více než dvaceti lety stala dvorní textařkou skupiny Futurum. Pomocnou textařskou ruku podávají i Milan Princ, Pavel Cmíral nebo Jan Bičovský, básník a zpěvák skupiny Taliesyn.

Hudební obsazení desky je oproti deskám předchozím obměněno. Roman Dragoun se pro tentokrát obklopil mladými hudebníky a dokonce i sám si vyzkoušel, jaké to je být sólovým kytaristou a to ve skladbě *Báječnej lov*. Roli muzikantů na Dragounově desce nesou zcela po právu hudebníci, kteří výborně rozumějí a vstřebávají emoce a nálady skladeb. Jsou jimi Roman Pokorný a Viktor Jerman, hráči na kytaru, Filip Jelínek trombonista, Radek Kašpar na saxofon a Robert Fischmann na flétnu. Deska obsahuje i efektní party nahrané smyčcovým seskupením Eve Quartet.

Další významná osobnost desky je hudební režisér a producent Filip Benešovský, o generaci mladší basista a aranžér, který se významně podílí na tvorbě a následné produkci desky.

„Příprava tohoto projektu byla všestranně velmi náročná, výsledná podoba alba však díky tomu neobsahuje žádné kompromisy.“ prohlásil Filip Benešovský.

V neposlední řadě se na desce objevují muzikanti jako kytarista Miloslav Švec, bubeník Ondřej Pomajsl, perkusista Pavel Plánka, trumpetista Miroslav Barabáš, trumpetista Stanislav Zeman, hráč na akustickou kytaru Vojtěch Jindra a bubeník kapely Stromboli, Jan Seidl.

⁴³ Osobní rozhovor s Milanem Princem

K CD je připojeno i DVD, které zachycuje koncert pořádaný k Dragounovým padesátinám v pražské Retro Music Hall, na kterém vystoupili již zmiňovaný Matěj Ruppert, Dan Bárta a Roman Holý, dále také skupiny T4, Progres 2 a Futurum. DVD obsahuje i překvapení v podobě medailonku o Františku Dragounovi, který představuje hlavně jeho malířskou tvorbu.⁴⁴

Piano

Další deska z roku 2012 Romana Dragouna ukazuje, jak vytříbený cit má pro jazzovou a bluesovou muziku. Muzikolog Jan Blüml tvrdí, že místy dokonce připomíná Raye Charlese a to ve vyšších falzetových polohách.⁴⁵ Deska již vyjadřuje jakousi vytříbenost a zkušenost. Tento znak, který se objevuje u mnoha hudebníků, ukazuje, že téměř každý autor dojde do zlomového bodu a mladistvou nerozvážnost nahradí zralou sebejistou hudbou. Deska Piano je na hony vzdálená Dragounovým artrockovým začátkům, například v kapelách Futurum nebo Progres 2. Je spíše komorního charakteru a má velmi specifickou, lyrickou náladu.

Roman Dragoun se na desce vrací k písničkám, které se objevily již na jeho předchozích deskách. Tentokrát ale dostávají zcela novou podobu. Klavírní doprovody a zpěv vytváří velmi lyrickou šansonovou obdobu původně rockových písní. Objevuje se znovu i skladba *Že tvých vlasů v ní se dotýkám*, hit kapely Progres 2. Jedinou novou písní je závěrečná skladba *Poslední ráno*. Autorem hudby je pokaždé Dragoun, texty mu nepíše nikdo jiný než Milan Princ a Vladimír Čort, mimo jiné textař Progres 2. Dále zazní i písně na texty Františka Romana Dragouna, jako je *Kronikář*, *Tvůj Život*, *Nic a Všecko* nebo *Zdroj*. Na albu se podílí i Zuzana Michnová. Texty na posluchače dýchají svým silným náboženským charakterem.⁴⁶

⁴⁴ŠTRUNCOVÁ, Veronika. *Bandzone.cz*. [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: <http://bandzone.cz/romandragounandhisangels?at=info>

⁴⁵FT RECORDS. *Discogs.com*. [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: <https://www.discogs.com/Roman-Dragoun-Piano/release/3787319>

⁴⁶FT RECORDS. *Discogs.com*. [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: <https://www.discogs.com/Roman-Dragoun-Piano/release/3787319>

Klavírní doprovod desky není nijak specifický, na první poslech by se mohl zdát až monotónní a nudný. Mollová nálada písní v rozkladech akordů na klavíru je ale dozdobena jemnými ornamenty a dalšími melodickými ozdobami. Rozdíly najdeme tedy především na detailní úrovni. Vše ale jasně sděluje onu konkrétní hudební myšlenku písní, které jsou konsonantní a tonální.

Do názvů písní, textů, ale i desky se promítá opět jasná symbolika. Ta je patrná hlavně z nestárnoucí písně *Zdroj*, která s klavírem dostává nový lyrický rozměr, *Kronikář*, který se stejně jako píseň *Zdroj* vyskytl již na deskách předchozích, symbol svobody po pádu komunistického režimu. Opět *Poslední ráno* a *Poslední láska*, symbol konečnosti lidského života. V neposlední řadě ale stojí za zmínku i sám název Piano, který jistě poukazuje na jediný nástroj použitý na desce, ale může značit i odlehčenou dynamiku alba, které po celou dobu zachovává komorní charakter a pozvolna odkrývá staré skladby v novém "piano" provedení.

Za vyzdvižení stojí ale i Dragounův zpěv, který byl a je nadále jeho předností a zaujímá po celou dobu poslechu desky. Vynikne i ve scatové části, kterou najdeme na konci ragtimově stylizované písně *Že tvých vlasů se v ní dotýkám*.

Na desce můžeme sledovat ale i proměnu Dragounova hlasu v průběhu let, který jako by nestárnul. Už zde neslyšíme jasný hlas s ostrým nádechem jako na začátku Dragounovy hudebnické kariéry za dob Progresu 2 nebo Futura, ale vnímáme spíše šansonový, poklidnější projev s vyššími rejstříky s přechodem k falzetu. Získává na hloubce a ukazuje nám smysl pro bluesovou a soulovou koloraturu, kterou má jen málo tuzemských zpěváků.⁴⁷

Deska je ojedinělá tím, že jsou na ní použité pouze zvuky klavíru a Dragounův hlas, který neztrácí na síle. Když se připraví materiál na desku tohoto charakteru, může být celá hotová údajně i za pouhé tři dny. Má pak jedinečnou sílu a spád, který podle textaře Milana Prince může vyniknout pouze zde.

Tentýž rok, jako byla vydána deska Piano, je Roman Dragoun posluchači Radia Beat vybrán do Beatové síně slávy v kategorii „Osobnost“.

⁴⁷BLŮML, Jan. *Deník.cz*. [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: <http://www.denik.cz/hudba/recenze-na-desce-piano-prekonal-roman-dragoun-sve-zacatky-20120801-vhe0.html>

Samota

Po úspěšné nahrávce Piano přichází Dragoun s novou deskou jménem Samota, kterou si Dragoun nadělil k šedesátým narozeninám. Na rozdíl od Piana, které nahrál sám za pomoci kláves, si bere na pomoc dva zkušené hudebníky, saxofonistu Michala Žáčka a vibrafonistu Radka Krampla. Jejich úkol na desce je jasný – dokreslit atmosféru písní a zvýraznit sdělení, které je jak zde, tak v celé tvorbě Romana Dragouna nejdůležitější.

Říká se, že Samota působí jako Dragounova osobní zpověď. Texty opět složil Milan Princ a stejně jako u předchozích skladeb, i zde najdeme motivy víry, smíření, hledání Boha, ale i, jak název napovídá, osamění. Tato témata nebyla nikdy silnější, než právě zde.

Pro Dragouna velmi výstižná je i píseň *Samota*, která smutným, ale smířlivým tónem vypráví o neúprosném proudu času a jeho vliv na člověka. Šedesát spolu s dalšími lyrickými texty působí až nostalgicky.

Dalším podobným příkladem je i píseň *Sedím u kamen*, která jako by zobrazovala Dragouna sedícího u krbu, sledujícího plameny a uvažujícího o nemilosrdném životě.

Poslední písní alba je skladba s názvem *Achilles*, která se od ostatních písní liší nejen bohatou aranží, ale i autorem textu, kterým je pro tentokrát opět Dragounův otec, malíř František Roman Dragoun.⁴⁸

„Už pár let jsem se chystal vydat novou desku a teď je k jubileu dobrá příležitost. Skladby pro ni vznikaly asi v průběhu pěti let. Jde mi hodně o texty, které mi už pětadvacet let píše Milan Princ. Mám ho velmi rád a velice si ho vážím. Na desce je také jedna zhudebněná báseň mého tatínka. Moje deska Piano měla nečekaný ohlas, a

⁴⁸ŠRAJER, Petr. *Písecký deník.cz*. [online]. [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: http://pisecky.denik.cz/kultura_region/recenze-roman-dragoun-se-na-nove-desce-zpovida-a-besy-stale-drti-20160512.html

proto pokračuji s další deskou obdobně, jen jsem přizval jako hosty saxofonistu Michala Žáčka a Radka Krampla na vibrafon."⁴⁹

Pokud se Romana Dragouna zeptáte, co by nejraději vymazal ze svého života, byly by to hlavně promarněné roky, ve kterých nic nevytvořil, i když mohl. V současnosti se snaží na každém koncertě, s ostatními kapelami i sólovém, hrát a zpívat, jako by to bylo naposledy. K tomu dodává jedině: „Radost, kterou si při tom užívám já, se přenesse na posluchače a je to nádhera."⁵⁰

Působení v muzikálech

Jesus Christ Superstar

Roku 1996, přišla i nabídka na muzikál. Romanu Dragounovi byla nabídnuta hlavní role Ježíše v muzikálu *Jesus Christ Superstar*, kde zpíval celé tři roky. Podle Dragounových vlastních slov pro něj byla hlavní role tohoto typu velkou výzvou. Odkud konkrétně přišla nabídka na muzikál, vypráví v časosběrném dokumentu pro *Rozhlas.cz*⁵¹. V roce 1995 ve svých modlitbách vyslal přání, aby mohl oslavovat svou víru v Boha ještě více. Za krátkou dobu za ním přišel Michal Pavlíček, který mu povídá: „Mohli bychom pro tebe mít Ježíška, sháníme někoho na *Jesus Christ Superstar*." Již tenkrát zpíval roli Ježíše Kamil Střihavka, ten ale údajně neměl tolik času, proto byla role nabídnuta Dragounovi. „Není to krása, když o něco prosíte a pak to dostanete?" směje se Dragoun. Roli v muzikálu si velmi pochvaluje hlavně díky výborné skupině spolupracovníků. V *Jesus Christ Superstar* zpíval čtyřikrát až pětkrát do měsíce a celkem odehrát 150 repríz. Po skončení muzikálu už nikdy v žádném neúčinkoval. Z té doby neexistuje žádná nahrávka muzikálu. Zpěváci a herci měli ve smlouvě zákaz

⁴⁹KUČERA ML., Ilja. *Rock and all.cz*. [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: <http://www.rockandall.cz/novinky/roman-dragoun-ja-proste-hrozne-rad-hraju/>

⁵⁰ KUČERA ML., Ilja. *Rock and all.cz* [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: <http://www.rockandall.cz/novinky/roman-dragoun-ja-proste-hrozne-rad-hraju/>

⁵¹ HANÁK, Jan. *Zdroj aneb Ze života šťastného rockera Romana Dragouna. Časosběrný dokument ve vzájemném setkávání se dvou přátel*. [online], [cit. 2017-04-24]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/dvojka/dobravule/_zprava/zdroj-aneb-ze-zivota-stastneho-rockera-romana-dragouna-casosberny-dokument-ve-vzajemnem-potkavani-se-dvou-pratel--1670323

cokoliv nahrávat. Museli podepsat, že tento slib dodrží, a proto ani Roman Dragoun nemá žádnou památku na roli Ježíše.⁵²

Muzikál Apokalypsa

V roce 2001 potkává v Českém Krumlově hudebníky z kapely Bratři Karamazovi, Pavla Kučeru a Jožina Šťastného a vytváří s nimi muzikál Apokalypsa. Jeho role byla aranž hudebního materiálu. Pro muzikál skládá i několik skladeb. Sestavil i studiovou skupinu, ve které sám zpíval, která celý muzikál nahrála na CD. Muzikál byl od října 2001 uváděn v Českých Budějovicích.⁵³

⁵² Osobní rozhovor s Romanem Dragounem

⁵³ Osobní rozhovor s Romanem Dragounem

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se shrnula co nejvíce informací o hlavních oblastech působení Romana Dragouna. Těmi jsou hudební skupiny, ve kterých působil a jeho sólové desky.

První část práce je věnována hlavně hudebním formacím jako Progres 2, Futurum a Stromboli, dále pak skupinám Pavitram, kde Roman Dragoun hostoval, a T4, kterou založil.

V úvodu druhé části se nachází většina informací poskytnutých Milanem Princem a týkajících se vzniku hudby a textů, vzájemné spolupráce, ale i osobnosti Romana Dragouna. Kapitola poté pokračuje shrnutím Dragounových sólových desek Stín mý krve, Slunci blíž, Otlučená srdce, Piano a Samota.

Roman Dragoun plánuje vydání nové desky na podzim letošního roku. Přeji mu, mnoho úspěchů jak v profesním, tak osobním životě a spoustu tvůrčích nápadů.

ZDROJE

Literatura

GRATIAS, Petr a Pavel VÁNĚ, 2014. *V erbu Progres: kompletní historie legendární artrockové kapely*. Brno: Jota. ISBN 978-80-7462-540-4.

KONRÁD, Ondřej a Vojtěch LINDAUR. *Život v tahu, aneb, Třicet roků rocku*. Praha: Tvorba ve vydavatelství Delta, 1990.

KOTEK, Josef. *Dějiny české populární hudby a zpěvu*. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0634-6.

LINDAUR, Vojtěch a Ondřej KONRÁD. *Bigbít*. 2. vyd., (1. v nakl. Plus). V Praze: Plus, 2010. ISBN 978-80-259-0023-9.

POLEDŇÁK, Ivan, Igor WASSERBERGER a Antonín MATZNER. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby*. Praha: Supraphon.

Internetové stránky

HANÁK, Jan. *Zdroj aneb Ze života šťastného rockera Romana Dragouna. Časoběrný dokument ve vzájemném potkávání se dvou přátel*. [online], [cit. 2017-04-24]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/dvojka/dobravule/_zprava/zdroj-aneb-ze-zivota-stastneho-rockera-romana-dragouna-casosberny-dokument-ve-vzajemnem-potkavani-se-dvou-pratel--1670323

TŮMA, Jaromír. *Český hudební slovník.cz* [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&action=record_detail&id=1000496

KOBLENC, Václav. *Strakonický deník.cz*. [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: http://strakonicky.denik.cz/kultura_region/roman-dragoun-tata-udelal-uzasnou-kresbu-za-ctvrthodiny-20130226.html

GRATIAS, Petr. *Brněnský deník.cz* [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: http://brnensky.denik.cz/kultura_region/pavel-vane-rocker-s-bigbitovou-identitou20090224.html

FT RECORDS. *Discogs.com*. [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: <https://www.discogs.com/Roman-Dragoun-Piano/release/3787319>

KUČERA ML., Ilja. *Muzikus.cz*. [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z:
<http://www.muzikus.cz/pro-muzikanty-clanky/Stanislav-Kubes-S-prsty-na-hmatniku-a-ocima-na-obloze~26~kveten~2003/>

KUČERA ML., Ilja. *Rock and all.cz*. [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z:
<http://www.rockandall.cz/novinky/roman-dragoun-ja-proste-hrozne-rad-hraju/>

BLÜML, Jan. *Deník.cz*. [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z:
<http://www.denik.cz/hudba/recenze-na-desce-piano-prekonal-roman-dragoun-sve-zacatky-20120801-vhe0.html>

PRINC, Milan. *Roman Dragoun.cz*. [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z:
<https://www.romandragoun.cz/historie/>

MORÁVEK, Miloš. *Bandzone.cz*. [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z:
<http://bandzone.cz/futurum?at=info>

HRABALÍK, Petr. *Česká televize.cz*. [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z:
<http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/kapely/1678-stromboli>

ŠRAJER, Petr. *Písecký deník.cz*. [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z:
http://pisecky.denik.cz/kultura_region/recenze-roman-dragoun-se-na-nove-desce-zpovida-a-besy-stale-drti-20160512.html

KŘUPKA, Robi. *Pavitram Rock.cz*. [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z:
<http://pavitramrock.weebly.com/historie.html>

KŘUPKA, Robi. *SMS.cz*. [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z:
<http://www.sms.cz/kapela/pavitram>

Rosa Music. *Gimel.cz*. [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z:
www.gimel.cz/index.php?p=shop_item_new&id=RC0657#desc

T4. *Bandzone.cz*. [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: <http://bandzone.cz/t4?at=info>

T4. *T4rock.cz*. [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: <http://www.t4rock.cz/profil>

Tiscali Media a.s. *Osobnosti.cz*. [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z:
<http://www.osobnosti.cz/vladimir-guma-kulhanek.php>

Tiscali Media a.s. *Osobnosti.cz*. [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z:
<http://www.osobnosti.cz/martin-kopriva.php>

Tiscali Media a.s. *Osobnosti.cz*. [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z:

<http://www.osobnosti.cz/marek-eben.php>

ŠTRUNCOVÁ, Veronika. *Bandzone.cz*. [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z:

<http://bandzone.cz/romandragounandhisangels?at=info>

WEBGARDEN. *Rockmemories.cz*. [online], [cit. 2017-04-22]. Dostupné z:

<http://rockmemories.cz/rock-memories/progres-2-aktivni>

TESAŘ, Milan. *AV Mania.cz*. [online], [cit. 2017-04-24]. Dostupné z:

<https://avmania.e15.cz/pecliva-zprava-o-ceskem-jazzrocku>

Časopisy

BRUNOVSKÁ, Ivana. *Melodie*, **1986**(11). Panorama.

Osobní rozhovor

Roman Dragoun

Milan Princ